

Başvuru: 09.10.2022

Kabul: 15.11.2022

OnlineFirst: 31.12.2022

DOI: 10.37344/talim.2022.32

Copyright @ 2022 ● ÖNDER

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/talim>

e-ISSN: 2630-5887

Aralık 2022 ● 6(2) ● 112-135

Tohum Dergisi'nin Serencamı*

Betül Önal¹, Hacı Yusuf Acuner²

Öz

Türkiye’de, 1951 yılında, yoğun çabalar sonucunda din eğitimi açısından imam hatip okulları için yeni bir sayfa açılmıştır. Akabinde siyasal yaşamın etkisi altında halkın ihtiyaçlarının baskısıyla da din eğitimi ve kurumları için sürekli değişen bir süreç başlamıştır. 1958 yılına gelindiğinde ilk mezunlarını vermeye başlayan imam hatip okullarının önünde çözülmesi gereken yeni sorunlar baş göstermiştir. Üniversite öğrenimine dair kısıtlama ve istihdam sorunları neticesinde imam hatip mensupları yüksek öğrenim için yüksek İslam enstitülerinin açılmasını bir çıkış olarak formülize etmişlerdir. Bu amaçla İstanbul’da imam hatip mezunlarının teşkilatlanmaya gitmesi ve fikirlerini yaymak için neşir organına ihtiyaç duyması ile İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunları Cemiyeti ve Tohum dergisi ortaya çıkmıştır.

Tohum dergisi; günümüzdeki adı Önder İmam Hatipliler Derneği olan kuruluş çatısı altında 1963’ten bu yana yayımlanan bir dergidir. Dergi, kuruluşundan beri imam hatip okullarının, yüksek İslam enstitülerinin, ilahiyat fakültelerinin ve halkımızın din eğitimi alanındaki taleplerini, ihtiyaçlarını, sorunlarını dile getirme noktasında önemli bir rol oynamıştır. Dergi, imam hatip paydaşlarının ve dernek üyelerinin her alana dair fikir dünyasını Türk- İslam sentezi bağlamında yansıtmıştır.

Bu çalışmanın amacı din eğitimi açısından önemli bir kaynak olan derginin tanıtılması, metin tahlili ve dergi özelinde imam hatip okulları mezun ve mensuplarının düşünsel yapısını ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler:

Din Eğitimi • Tohum Dergisi • İstanbul İmam Hatip Lisesi • Önder İmam Hatipliler Derneği • İslamcı Dergiler

* Bu makale, 3. Uluslararası Din Eğitimi Kongresi’nde sunulan sözlü bildirdiden ve Doç. Dr. H. Yusuf Acuner danışmanlığında Betül Önal tarafından çalışması devam etmekte olan “Din Eğitimi Kurumları Bağlamında Tohum Dergisi’ne Dair Bir Analiz (1963- 2021)” adlı yüksek lisans tezi için toplanan verilerden yararlanılarak üretilmiştir.

¹**Yetkilendirilmiş Yazar:** Betül Önal, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri ABD, Din Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, Eposta: betulonal2@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3108-0376.

² Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri ABD, Eposta: yusuf.acuner@erdogan.edu, ORCID: 0000-0001-6687-7786.

Betül Önal, Hacı Yusuf Acuner

Abstract

This study deals with the "ethics" studies in ISAM Theology Articles Database. In this respect, it is aimed to reach the studies titled "ethics" more easily. On the other hand, it is also aimed at guiding researchers. As of April 30, 2022, 1638 studies were reached in ISAM. When the studies, including the Religious Culture and Moral Knowledge course and the sermons, were excluded, the number was determined as 1430. These 1430 studies were analyzed using a bibliometric analysis method. These studies were divided and analyzed into various categories: publication type, publication place, authors, author title, number of authors, academic departments and fields of authors, years, publication language, research method and subject. Some of the most fundamental results are: Of the 1430 studies, 149 are publications affiliated with the Diyanet, 588 are by a doctoral faculty member, and 1377 are by a single author. With the opening of the third-generation theology, the number of research increased from 19.11% annually to 73.33%. Publications in a foreign language are rare. The number of quantitative and qualitative field studies is only 47. This shows that the field studies are needed. Regarding subject, 40% of the studies are related to the product/person. Studies as a country are generally related to Türkiye. Few studies based on morality and moral education in a religion other than Turkey and Islam. It has been observed that studies on developmental theories are also scarce.

ملخص

في تركيا عام 1951 ونتيجة لجهود مكثفة فُتحت صفحة جديدة لمدارس الإمام الخطيب في مجال التربية الدينية. بعد ذلك ، وتحت تأثير الحياة السياسية ، بدأت عملية متغيرة باستمرار للتعليم والمؤسسات الدينية ، تحت ضغط احتياجات الناس. في عام 1958 ظهرت مشاكل جديدة يجب حلها أمام مدارس الإمام الخطيب التي بدأت في تسليم أول دفعة من خريجها. نتيجة للقيود المفروضة على التعليم الجامعي ومشكلات التوظيف ، صاغ أعضاء الإمام خطيب افتتاح المعاهد الإسلامية العليا للتعليم العالي كمخرج. لهذا الغرض ، ظهرت جمعية خريجي مدرسة الإمام الخطيب في إسطنبول ومجلة توهوم عندما ذهب خريجو الإمام خطيب في إسطنبول إلى المنظمة واحتاجوا إلى جهاز نشر لنشر أفكارهم.

مجلة البذور وهي مجلة تم نشرها منذ عام 1963 تحت مظلة المنظمة التي هي اليوم زعيم جمعية الإمام الخطيب ليعتبر المجلة منذ إنشائها دوراً هاماً في التعبير عن مطالب واحتياجات ومشاكل مدارس الإمام الخطيب والمعاهد الإسلامية العليا وكليات اللاهوت وأهلنا في مجال التربية الدينية. المجلة عكست عالم أفكار الإمام الخطيب أصحاب المصلحة وأعضاء الجمعية في سياق التوليف التركي الإسلامي.

تهدف هذه الدراسة إلى التعريف بالمجلة التي تعتبر مورداً هاماً في مجال التربية الدينية ، لتحليل النص وكشف البنية الفكرية لخريجي وأعضاء مدارس الإمام الخطيب بشكل خاص.

Giriş

Türkiye’de din eğitimi açısından önemli değişim noktalarından birisi de 1951 yılında imam hatip okullarının yedi ilde açılmasıdır. Bu tarihten sonra siyasal yaşamın etkisi altında halkın ihtiyaçlarının baskısıyla din eğitimi ve kurumları için günümüze değin inişli çıkışlı bir süreç başlamıştır.

1958 yılına gelindiğinde imam hatip okullarının yedi yıllık eğitim sürecini tamamlayan ilk mezunlarının önünde çözülmesi gereken yeni sorunlar (üniversite öğrenimine dair kısıtlama, istihdam vb.) baş göstermiştir (Göküş, 2014, s.501). Bu amaçla mezunların teşkilatlanmaya gitmesi ve fikirlerini yaymak için neşir organına ihtiyaç duyması ile İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunları Cemiyeti ve Tohum dergisi ortaya çıkmıştır.

1963 Ekim ayı itibariyle yayın hayatına başlayan ve günümüze değin devam eden dergi; tarihi süreçte yüklediği misyonun önemi nedeniyle bu araştırmanın konusu olmuştur. Bu bağlamda sonuçları itibariyle din eğitimi alanındaki talepleri yetkililere ulaştırması, gelişmeleri halka duyurarak kamuoyu oluşturması ve günümüzde elde edilen kazanımlara katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla dergi, din eğitimi alanında incelenmeye değer bir örnektir. Tohum dergisinin ilk imam hatip mezunlarının çıkardığı bir dergi olması, kesintilerle de olsa hâlen yayınlanmaya devam ediyor olması, din eğitimi tarihi açısından sürecin bizzat takipçisi ve sesi olması nedeniyle araştırmaya konu edilmesi önem arz etmektedir. Yapılan literatür incelemesi sonucunda dergi hakkında iki çalışma dışında başka herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır (Aydın, 2016 ve Sala, 2019, s.67). Din eğitimi açısından dergiler üzerinde yapılan çalışmaların çok az olduğu düşünüldüğünde literatüre katkı sağlaması açısından da bu araştırma önemlidir. Bu çalışmada Tohum dergisini genel özellikleri ile tanıtmak, önemini ortaya koymak, içeriği hakkında bilgi vererek literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Araştırmamızda doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189). Bu bağlamda derginin sayılarına; İslamcı Dergiler Projesi dijital arşivi, Önder İmam Hatipliler Derneği dijital arşivi, Ankara Milli Kütüphane, Marmara İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, İSAM Kütüphanesi, İSSUE adlı internet sitesi, internette satış yapan çeşitli sahaflar, TO-KAT Ulusal Toplu Katalog üzerinden ulaşılmaya çalışılmıştır.

1963- 2016 yılları arasında yayınlanan 156 sayıda dergideki yazılarının tamamı incelenmiş, metin tahlili sonucunda belli kategoriler altında listeler oluşturulmuş, oluşan listeler temalandırılarak araştırmanın tema başlıkları oluşturulmuştur. Oluşturulan tema başlıkları altında incelenen makalelerden elde edilen bulgular analiz edilerek yorumlanmıştır. Yapılan analiz ve yorumlarda yıllara göre değişim ortaya konulmaya çalışılmış ve örnek yazılardan bir seçki teme sonunda listelenmiştir.

Tohum Dergisinin Kurumsal Arka Planı

İstanbul İmam Hatip Okulu \ Lisesi

Türkiye’de imam hatip okulları 17 Ekim 1951’de yedi ilde açılmıştır (Ayhan, 2004, s.192). Bunlardan biri olan İstanbul İmam Hatip Okulu; kurucu müdürü olan Mahmut Celaleddin Ökten’in çabaları ile İstanbul’un Fatih ilçesinde eski bir sıbyan mektebi binasında eğitim- öğretime başlamıştır. Daha sonra Zeyrek Ortaokulu binasına akabinde ise yeni yaptırılan Vefa’daki binasına taşınmıştır (“İstanbul İmam Hatip Liseliler Derneği”, t.y.). 1951- 1952 eğitim- öğretim yılında okula kayıt yaptıran öğrenci sayısı 270’dir (Ataş, 2017, s.163). Bu öğrencilerden 9’u bazı derslerin sınavlarını vererek ya da sınıf atlayarak 1955- 1956 eğitim- öğretim yılında mezun olmuşlardır. Yedi yıllık eğitimi tamamlayan öğrenciler ise 1957- 1958 eğitim- öğretim yılında 41 kişi olarak ilk mezunları oluşturmuştur (“İstanbul İmam Hatip Liseliler Derneği”, t.y.). İlk dönemlerde okulda ders veren ve öğrencilerin

zihin dünyasının oluşmasında önemi katkıları olan simalar arasında Nurettin Topçu, Ömer Nasuhi Bilmen, Hasan Basri Çantay, Ali Rıza Sağman, Bekir Haki Yener gibi isimler sayılabilir (Ataş, 2017, s.163- 164). 14.06.1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra okulun ismi İstanbul İmam Hatip Lisesi olarak değiştirilmiştir (Ünsür, 2005, s.178).

Her yıl artan taleple birlikte öğrenci sayısı yükselen okulun mezunları arasında; Prof. Dr. Bekir Topaloğlu, Prof. Dr. Saffet Tüzgen, Prof. Dr. Mustafa Aykaç, Prof. Dr. Hüsrev Subaşı, Dr. Emin Işık, Dr. Tayyar Altıkulaç, Prof. Dr. Ali Bardakoğlu, Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Recep Tayyip Erdoğan, Numan Kurtulmuş, Kadir Topbaş, Mehmet Ali Şahin gibi günümüz bilim, ekonomi, siyaset, bürokrasi çevrelerinin ünlü simaları bulunmaktadır. Günümüzde okul; İstanbul Recep Tayyip Erdoğan Anadolu İmam Hatip Lisesi adını taşımakta ve proje imam hatip okulları arasında yer almaktadır. ("İstanbul Recep Tayyip Erdoğan Anadolu İmam Hatip Lisesi", t.y.).

Önder İmam Hatipliler Derneği

İlk mezunların yüksek İslam enstitüsünün açılması için Ankara'da yetkililerle görüşme çabalarına binaen hocalarının kurumsal bir yapı oluşturmalarına yönelik tavsiyeleri üzerine Mehmet Yahya Kutluoğlu ve arkadaşları 1958 yılında İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunlar Cemiyeti'ni kurmuşlardır (Ataş, 2017).12 Eylül Darbesi'nden sonra bir dönem kapatılan dernek, ismindeki "İstanbul" ifadesinin çıkarılıp imam kelimesine atıfla önder sözcüğü eklenerek "Önder İmam Hatipliler Derneği" adıyla günümüze değin faaliyetlerine devam etmiştir ("Önder İmam Hatipliler Derneği". t.y.).

Dernek tüzüğünde derneğin gayesi; yurtiçi ve yurtdışı imam hatip okullarındaki öğrenciler ile mezunlar ve mensuplar arasında çok yönlü yardımlaşma ve dayanışma olarak özetlenmektedir. Bu amacın gerçekleşmesi için dernek; kurslar açar, geziler, kamplar, sağlık taramaları, spor müsabakaları düzenlemektedir ("Önder İmam Hatipliler Derneği". t.y.). 2022 yılı itibariyle dernek; Abdullah Ceylan başkanlığında faaliyetlerine devam etmektedir.

Tohum Dergisi ve Genel Özellikleri

Tohum Dergisinin Yayın Hayatına Çıkışı ve Tarihî Gelişimi

İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunları Cemiyeti neşir organı olan Tohum'un 1963 yılı Ekim ayında ilk sayısı yayınlanmıştır. Millettin birliğe ve İslam kardeşliğine ihtiyaç duyması, aydınların ifrat ve tefrit atmosferinde huzur kaçırıcı duruşları, milli karakterini yitiren gençliğin genel hali gibi nedenler derginin yayın hayatına çıkışına gerekçe olarak sunulmuştur (Anonim, 1963, s.2).

"Fikre, Sanata, Ruha... Tohum "düsturuyla aylık olarak yayınlanan dergi; siyasi gelişmeler, yayın ekibinin öğrenci olması, abone ücretlerinin tahsil edilemeyişi, devlet teşviki alınmaması, kâğıt fiyatlarındaki fahiş artışlar nedeniyle zaman zaman kısa süreli yahut uzun dönem yayın hayatına ara vermiştir. Yayın politikasını etkileyen diğer bir husus ise dernek kongreleri nedeniyle neredeyse her yıl değişen yayın ekibidir (Anonim, 1964, s. 3).

Tohum dergisi; 80 Darbesi ve 28 Şubat Post-Modern Darbesi sürecinde birkaç sayı hariç uzun süre yayınlanmamış, 2006 sonrası üç aylık periyotlarla günümüze kadar yayın hayatına devam etmiştir.

Tohum Dergisinin Amacı-Hedefi- Okur Kitlesi

Tohum dergisinin ilk sayısına başlarken derginin amacı; millî ve dinî değerlere sol kanattan kasten yapılacak saldırılara fikir balyozu indirmek, Anadolu halkının tüm dertleriyle meşgul olmak, millet hakkında söylenen yalan ve iftiraları ifşa etmek olarak özetlenmiştir(Anonim, 1963, s. 3).Derginin hedefi; vatanın geleceği için Türk gençliğini aynı imanî yola çağırarak ifade edilmiştir(Anonim, 1970, s. 3).Derginin okur kitlesi olarak tüm halka dönük yayın politikası geliştirdiği ifade edilse bile öğrenciler, öğretmenler ve imamlara yönelik indirimli abonelik uygulaması sebebiyle özellikle bu kitleyi hedeflediği söylenebilir.

Tohum Dergisinin Biçimsel Özellikleri

Yayın dünyasındaki gelişmelere paralel olarak 1960'lı ve 1970'li yıllarda kalitesi düşük sarı bir kâğıda basılan derginin 2006 sonrası kuşe kâğıda basıldığı ve dijital olarak yayınlandığı görülmektedir. İlk yıllarda reklam sayfalarıyla beraber kırk sayfa basılan derginin 1980 sonrası yüz sayfayı aştığı dönemler de olmuştur. Günümüzde dergi ortalama seksen sayfa basılmaktadır.

1980'li yıllardan önce görsellere fazla yer verilmeyen dergide, yayıncılık ve baskı alanındaki gelişmelerle birlikte görsellerin sıkça kullanıldığı, ebat ve kâğıt kalitesinin değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Düzenli arşiv platformu bulunmaması sebebiyle basılı ya da dijital olarak derginin tüm sayılarına ulaşmak mümkün değildir. Günümüzde dergi sayılarına kısmen de olsa bazı dijital platformlardan ulaşılabilir.

Tohum Dergisinin İdareci ve Yazar Kadrosu

Ekim 1963 yılında yayın hayatına başlarken İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunları Cemiyeti'nin yönetici ve üye kadrosunun dergi yayın ekibini de oluşturduğu, zamanla yapılan kongrelerde yayın ekibinin de her defasında yeniden seçildiği görülmektedir. Derginin 1963 Ekim tarihli ilk sayısındaki künyede, cemiyet adına sahibi Ali Ayaroğlu, yazı işleri müdürü Ahmed Semiz, idare müdürü Salih Güler gibi isimler yer almaktadır. Güz 2021 tarihli sayıda Önder adına derginin imtiyaz sahibi Abdullah Ceylan, yayın yönetmeni Tayfur Esen, editörü Sümeyye Ertekin Yıldız olarak belirtilmiştir.

Derginin yazar kadrosunun çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. İlk yıllarda mezunların amatör bir ruh ile çıkardığı dergide dönemin ünlü simalarının yazılarına da yer verilmektedir. Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Nurettin Topçu, Ali Fuad Başgil, Hasan Basri Çantay, Nuri Pakdil, Sabahattin Zaim, Yücel Çakmaklı bu isimlerden bazılarıdır. Dergide çeviri yazılar da bulunmaktadır. Şeyh Mahmud Ahmed, Muhammed Hamidullah, Muhammed Kutub, Seyyid Kutub, Meryem Cemile, Ebul Alâ El-Mevdudî bu isimlerdendir. Geçmişte ve günümüzde Türkiye'de sanat, fikir, bilim, siyaset, edebiyat dünyasının önemli isimleri dergide yer bulmuştur ve bulmaya da devam etmektedir.

Tohum Dergisinde Yayınlanan Makalelere Dair Bir Değerlendirme

Tohum dergisinin metinleri incelendiğinde bilimsel makalelerden ziyade akademisyenler, edebiyatçılar, öğrenciler, okuyucular ve diğerlerine ait denemelerden müteşekkil bir tablo ile karşılaşılmıştır. Dergideki metinler son yıllar hariç temel bir konu etrafında inşa edilmemiştir. Bu bağlamda metinlerin başlığından hareketle bir gruplandırma ve temalandırma yapmak mümkün olmamıştır. Tüm metinler okunarak metinlerin ana fikri

belirlenerek o ana fikir etrafında toplanan metinler gruplandırılmış, yapılan gruplama sonrasında temalar oluşturulmuştur. Temaların çerçevesi hakkında fikir vermesi için dergi sayılarından örnek makaleler tema başlıkları altında ayrıca listelenmiştir. Aşağıda oluşturulan temalar ve yapılan içerik analizi sonucu bu tema altında yer alan konular değerlendirilmiştir.

Din

Araştırmada din teması altındaki yazılarda dinin mahiyeti, dinî kavramlar, insanda din duygusu, insan- kâinat-din bağlamı, insan- şeytan mücadelesi gibi konulara yer verilirken diğer dinlerde çevre, bayram gelenekleri de dergide ele alınmaktadır.

Çok yönlü incelenen din ve vicdan özgürlüğü ülkemiz gündemine binaen muhafazakârlık- irtica farkı, gericilik, laiklik, inkılâp kavramları bağlamında irdelenmektedir. Avrupa’da kilisenin durumu, Amerikan ordusu ve din, Batılı aydınları yanlış taklit, Avrupalı düşünürlerin din hakkındaki görüşleri, her açıdan gelişen Batı’nın İslam’ı geri kalmış bulması gibi din; Batı medeniyeti üzerinden açıklanmaktadır. Bu bağlamda sıklıkla materyalizm, liberalizm, komünizm, sosyalizm gibi ideolojilerin tutarsızlıklarıyla kıyaslanarak din olgusu olumlanmakta ve din-bilim mukayesesi sık sık ele alınmaktadır.

Dergide Yahudilik ve Hıristiyanlık içerikli yazıların yanında Yezidilik, Dürzilik, Nusayrilik, Ravendiye Mezhebi, Mevlevilik, Türklerin ilk mezhepleri, menkıbe dindarlığı- FETÖ gibi dini oluşumlarda tanıtılmaktadır.

- Fehmi Cumalıoğlu. “Komünizm”. 1 (1963): 4-5.
- Afife İffet. “Demokrasi ve Din”. 3 (1963): 24-25.
- Sezai Karakoç. “Sitemizde Eşitlik”. 10 (1964): 3.
- Hayati Ülkü. “Yezidi Adetler”. 17 (1965): 27-28.
- Kemaleddin Nomer. “Batıda Dinin Rolü ve Din Şuuru”. 18 (1965): 12-14.
- Peyami Safa. “Batıyı Niçin Yanlış Anlıyoruz?”. 25 (1966): 13-14.
- Salih Güler. “Dinsiz İlim Topal, İlimsiz Din Kördür.”. 33 (1968): 17.
- Ali Murad Daryal. “Toplum Kaynaştırma Müesseseleri” 49 (1970): 6-7
- Ş. Zekeriya Aslantürk. “Din, İlim ve İleri- Geri Meselesi”. 72 (1972): 15-16.
- Hasan Küçük. “İnsanlık Ailesi ve Din”. 93 (1976): 25-27.
- Arif Erkan. “Türkiye’de İlim ve Din Münasebetleri”. 101 (1977): 20-24.
- Ümran Turan Ateş. “Dinlerin Çevre Üzerine Etkisi”. 131 (2009): 64-65.
- Abdülaziz Bayındır. “Din Anlayışımızı Değiştirmeliyiz”. 137 (2010): 20-21.
- Ahmet Temel. “Menkıbe Dindarlığı FETÖ ve Diğerleri”. 156 (2016): 72-75.

İslam

Araştırmanın bu temasında İslam nizamı, ümmet, müminlerin vasıfları, İslam karşıtları ağırlıkla ele alınan ve defaatle yazılan konulardır. İslam’ın aksiyoner yönü, İslam demokrasisi, İslam nizamının alternatifinin olmayışı,

fitrata en uygun din oluşu, modern insanın tüm çıkmazlarına çare oluşu bağlamında İslam açıklanmaktadır. İslam ile gizliden açıktan savaşımlar, haçlı ruhu, tarihi süreç içinde İslam karşıtlığı ve nihayetinde 2010 sonrası İslamofobi üzerinden İslam karşıtlığı tanımlanmaktadır. Bilhassa 151. sayı özelinde vasat ümmetin vasıfları ele alınırken ümmet olma şuuru, din kardeşliği, kafiri dost edinmeme sık sık tekrarlanan konular arasındadır.

Dergi sayılarında müminler; İslam'a kendini adama şuuru, hakiki davasının yalnızca İslam oluşu, İslam'ın doğru anlaşılması için fertlere düşen görevi ve şahsında cemiyetin terbiye edilişi açısından tanımlanmakta ve tanıtılmaktadır.

- Kemal Kuşçu. “Kan Milliyeti Dil Milliyeti Mefkûre Milliyeti”. 3 (1963): 10-11.
- Seyyid Kutub. “İslam Milletinin Doğuşu ve Özellikleri”. 28 (1966): 9-12.
- Semahaddin Cem. “Dünya Dini İslam”. 30 (1967): 16-17.
- Cemalettin Kaplan. “Bu Dava Fert Davası Değildir”. 37 (1969): 10.
- M. Beşir Eryarsoy. “Müminin Gayesi”. 79 (1973): 21-22.
- Ali Rıza Demircan. “İslam ve Turizm”. 78 (1973): 21-25.
- Ali Rıza Demircan. “İslam ve Trafik”. 79 (1973): 23-26.
- Veli Ertan. “İslam Fikrî ve Tabii Bir Dindir”. 90-91 (1975): 31-32.
- İsmail Lütfi Çakan. “Mevsim Kışa Dönüşürken”. 100 (1976): 11-13.
- Arif Altunbaş. “İslam Gençliği”. 118 (1980): 9-10.
- Mehmet Erdem Gürhan. “Duygusal Zeka: İn - İslam: Out”. 135 (2010): 57-59.
- Sabri Otağ. “Ümmet Şuuru”. 149 (2013): 7-11.
- Ramazan Kayan. “Vasat Ümmet”. 151 (2014): 40-42.
- Tuba K. Dilbaz. “İslamofobiyi Kediler Mi Yıkacak?”. 154 (2016): 22.

Kur'an-ı Kerim

Bu tema altında Kur'an'ın; vasıfları, aciz bırakan yönleri, isimleri ve manaları, Kur'anî kavramlar, İncil ile karşılaştırılması, akledilerek okunmasının önemi, yazılması ve satılmasına dair hükümler, hesap gününe hazırlık için biricik oluşu, yeniden tahlil edilmesi halinde değişimi tetikleyici yönü, Kur'an ortamlarında tütünün haramlığı, nasih- mensuh konusu, Kur'an'da bilime dair örnekler, ilme teşvik edici yönü gibi hususlar metinlerde ele alınmaktadır.

- Mustafa Durmuş. “Doğru Yolun Ta Kendisi Kur'an-ı Kerim”. 35 (1969): 27-28.
- Adem Erbaş. “Kur'an Hayat Kaynağıdır”. 52 (1970): 4-6.
- Ramazan Aslanbaba. “Kur'an Ücretle Okunmaz”. 54 (1970): 15-19.
- Ali Rıza Demircan. “Kur'anı Anlamak”. 65 (1971): 26-28.
- Ali Osman Yüksel. “Kur'ana Karşı Davranışlarımız”. 118 (1980): 24-27.

- Ahmet Büyükalkan. “El-Kitap”. 144 (2012): 20-23.

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Haziran 1970 tarihli 51. sayı ile Haziran 2015 tarihli 153. sayı peygamberimiz konulu özel sayılardır. Dergide Hz. Peygamberin hayatı, ahlakı, örnekliği üzerinden metinler örneklenmektedir. Kısaca hayatı, İsrâ ve Mirac olayında yaşadıkları, devlet reisliği, kalbî hisleri, çocuk sevgisi, El-Emin sıfatı, şemailine dair Hz. Hasan’dan rivayetler, çağ körleşmesinde akademisyenler için örnekliği, fakirlik-zenginlik anlayışı ve benzeri hususlar konu edilmektedir.

- Ahmet Büyükalkan. “El-Kitap”. 144 (2012): 20-23.
- Tayyar Altıkulaç. “Müstesna Sevgi Örnekleri”. 24 (1965) 21-22.
- Abdülkadir Karahan. “Peygamberimizin Büyüklüğü ve Ahlak Üstünlüğü”. 34 (1968): 24-25
- Bekir Topaloğlu. “Hz. Peygamberin Başarısı”. 51 (1970): 5-7.
- Sabahattin Zaim. “Peygamberimizin İktisadi Hayatı”. 51 (1970): 8-10.
- Y. Ziyaeddin Sula. “En Büyük Lidere Amca Olmak”. 133 (2009): 4-6.
- Taha Kılınc. “Gönüllerin Kavşak Noktasında Hz. Peygamber”. 153 (2015): 6-7.
- Mehmet Paksu. “Peygamberimizin Çocuklara Sevgi ve Şefkati” 153 (2015): 58-59.

İbadet

İslam’ın temel ibadetleri ile cihat, şehitlik, tefekkür, tövbe, tesettür, dua konulu yazılar da bu başlık altında gruplanmaktadır. Burada dikkat çeken husus; cihat konusunun tüm yazılar içinde baskın olduğudur. Cihat konusunun yoğun olarak işlenmesini İslam dünyasında yaşanan işgaller ile irtibatlandırmak mümkündür.

İbadet şuurı, ibadet ve zaman ilişkisi, dinî yaşantıda ihсан, ibadette devamlılık bağlamında ibadet olgusu işlenmektedir. Namaz; müminin dünya hayatına etkisi, vakit vakit oluşunun tesiri, spor dünyasında yasaklanması gibi hususlarda ele alınırken zekât ise sadaka, infak, isar kavramları ile birlikte daha çok ilmihal bilgisi üzerinden sunulmaktadır. Hac ibadeti ise yapılaş şekilleri, Kâbe ve hac tarihi, hac ilmihali ve dindeki önemi ile yer bulmaktadır. Oruç ibadeti; üç aylar ve hassaten Ramazan ayı ile kandiller, Ramazan gelenekleri, defaatle faziletleri ve hikmetleri ile dergide yer bulmaktadır.

- Sezai Karakoç. “Samanyolunda Ziyafet”. 5 (1965): 11-12.
- Hüseyin Aşık. “İbadet”. 15 (1965): 21.
- A. Süheyl Ünver. “Ramazan Medeniyeti”. 30 (1967): 3-5.
- Sami Uslu. “Haccın Hikmetleri”. 36 (1969): 7-8.
- Fehmi Korum. “Kandiller”. 44 (1969): 7-8.
- Salim Ögüt. “İslam’da Cihad”. 88 (1975): 5-10.
- Hasan Çelikkaya. “Toplu Dua ve Zikrin Önemi Ve Adabı”. 103 (1977): 5-11.

- Kerim Aytekin. “İslam Aleminde Kamuoyu Meselesi”. 114-115 (1979): 3-7.
- Abdülaziz Bayındır. “Fıkıh Köşesi”. 116 (1979): 16.
- Ali Nar. “Şehidin Sesi”. 119 (1980): 8-9.
- Ahmet Altun. “Alternatif Tıpta Dua İle Tedavi Yöntemi”. 129 (2008): 48-50.
- Nureddin Yıldız. “İdeal Gencin Niyeti”. 152 (2015): 22-23.

İnanç

İman kavramının ağaç, batmayan gemi metaforları üzerinden açıklandığı, insandaki etkisinin, iman sahibi insanın vasıflarının aktarıldığı, imanî ölçü, tahkik seviyesi, fitrîlik konusu, itikadî hükümler ve insan- hayvan ayrımının belirtildiği yazılar bulunmaktadır. İmanın şartları bağlamında; Allah’a iman ve ahirete iman konusuna fazlaca değinildiği söylenebilir. Allah’ın varlığı, varlığının delilleri, Allah- kul ilişkisi, Allah inancının oluşumu, ilahî aşk, şirk ele alınan hususlardır. Ahirete iman açısından ise kabir hayatı, yazıcı melekler, ölüm, ahirete hazırlık, ömrün hızla tükenişi ve hesap günü insan uzuvları konu edilmektedir.

İmanî meselelerin ise felsefeciler, gençliğin iman bunalımı, materyalizmin görüşlerindeki sorunlar, iman için kuvvetli ilim desteği, insanın içindeki ve dışındaki putlar, akıl ile hakikati bulmanın imkânsızlığı, ideal gençliğin ideolojiler üzerinden kısıtlanması noktasında ele alındığı görülmektedir.

- Ahmed Arvasî. “Asrımızın İstirabı”. 2 (1963): 4-5.
- Necla Pekolcay. “İnanç Kıtılığı”. 18 (1965): 25.
- Nihad Sami Banarlı. “Büyük Hendese”. 29 (1966): 13-14.
- Kemal Sandıkçı. “Allah’ın Kudreti Karşısında İnsan”. 56 (1970): 4-6.
- Selçuk Eraydın. “Tasavvuf ve Zuhuru”. 70 (1972): 14-15.
- Emin Işık. “İnanma İhtiyacı”. 85 (1974):14-17.
- Hizbullah Umeyr. “Kainatın Sırrı Aşktır”. 119 (1980): 22-23.
- Kazım Naci Doğan. “Kafa ile Kalpler Arasındaki Fay Hattı”. 123 (1992): 37.
- Sabri Otağ. “Kulluğu Allaha Has Kılmak”. 146 (2013): 14-17.

Ahlak

Ahlak konusu dergide sıklıkla ele alınan mevzulardandır. Ahlak kavramı, ahlaki davranışlar ve ahlaki sorunlar ekseninde yazılar toplanabilir. Ahlak; dinden beslenmesi, kaynağı, vicdan kavramı, DNA ve terbiye etkisi, ahlak-medeniyet ilişkisi, anne babanın örnekliliği, bilim ahlakı, spor ahlakı, Kutadgu Bilig’de İslam ahlakı gibi farklı açılardan ele alınmaktadır.

Ahlaki davranışlar; insanı meleklerden üste çıkaran vasıflar, fatihleri zalimlerden ayıran özellikler, ümitvar oluş, anne babaya hürmet, hak yanlısı olmak, sahabenin rol modelliği, farklılıklara hoşgörü gibi açılardan incelenmektedir. Ahlaki sorunlar ise at yarışı ve kumar, zinanın zararları, şehvet hürriyeti, ahlakı yıkıcı kitaplar, olumsuz yanlarıyla eğitim kurumları ve sinema, israf- cimrilik, müzik ve sinemada dejenerasyon, yılbaşı adetleri,

rüşvet, fuhuş, anarşi, Batı ahlakını taklit, dünyevî yaşantıya kapılmak, sekülerleşme, gençlerdeki ahlaki yıkım, sorunlar karşısında pasif duruş ve benzeri noktalardan irdelenmektedir.147. sayı ise “Edeb” dosyası olarak hazırlanmıştır.

- Günvar Otmanbölük. “Ahlak Buhranının Sebepleri”. 4 (1964): 14-15.
- Tarık Binat. “Din ve Ahlak”. 9 (1964): 23.
- Fazıl Senai Sarper. “Ahlak Yıkıcı Davranışlar”. 14 (1964): 26-28.
- Hüsnü Dikeçligil. “Ahlak ve Yine Ahlak”. 24 (1965): 15, 23.
- Hasan Basri Çantay. “Milletler Layık Olduğu İdareye Kavuşur”. 35 (1969): 12-13.
- Sedat Yenigün. “Ülkeye Çağrı”. 48 (1970): 29-31.
- Bayraktar Bayraklı. “Gençlik Meselesi”. 55 (1970): 17-21.
- Seyyid Kutub. “Cinsiyet Buhranı”. 65 (1971): 6-11.
- Salim Öğüt. “Seks İstismarında Müzik Dejeneresinin Rolü”. 93 (1976) 5-18.
- Timurtaş Uçar. “İçten Mi yıkılıyoruz?”. 106 (1978): 6-7.
- Kemal Sayar. “Şiddete Karşı Merhamet”. 127 (2007): 58-60.
- Abdurrahman Dilipak. “Seküler Kuşatma!”. 138 (2010): 6-7.
- Şaban Karaköse. “Türkiye’de Dindar Gençliğin Dünü, Bugünü, Yarını”. 142 (2012): 224-25.
- Osman Nuri Topbaş. “Hakk’a Kulluk Edebi”. 147 (2013): 23-27.
- Halit Bekiroğlu. “Birlikteliğin Bereketi”. 156 (2016): 27-28.

Değer

Yazılar incelendiğinde ÖNDER Değerler Raporu, toplum genelinde yok olan değerler, üniversite sınavına hazırlık sırasında yok olan değerler, kariyerizm- konformizm- modernite ile zarar gören değerler, gençlerin sahip olması gereken değerler ele alınmaktadır.

Türkiye’de hak kavramı, İslam hukukunda hak kavramı ve hak mücadelesi ile çalışkanlık, din kardeşliği, birlik olma şuuru, sevgi, sevmek, merhamet, adil olmak, özgüvenli olmak, kendini bilmek, dostluk, şükretmek, sabırlı olmak, demokratik değerler, milli ve dinî değerler dergi metinlerinde sunulmaktadır.

- Hayreddin Karaman, “İslamda Hak Mefhumu”. 6 (1964): 13-14.
- Halis Ayhan. “Olayların Öğrettiği Gerçek”. 12 (1964): 26-27.
- Peyami Safa. “Gençlere Söylemek İstediklerim”. 14 (1964): 7-8.
- Kemal Sandıkçı. “Sevgili Kim?”. 35 (1965): 21.
- Ali Rıza Demircan. “Merhamet”. 49 (1970): 17-20.

- Selçuk Eraydın. “Şükür”. 69 (1972): 12-15.
- Aişe Özdemir. “Sevgi”. 98- 99 (1976): 22-23.
- Hüseyin Karaca. “Korkularıyla Değil Değerleriyle Yaşamak”. 131 (2009): 12-13.
- İhsan Eliaçık. “Kariyerizm ve Konformizm”. 138 (2010): 8-9.
- Ahmet Taşgetiren. “Sevgi ve Kardeşlik Zamanı” 141 (2011): 48-57.
- Mahmut Balcı. “Hayatı Anlamalı Kılan Temel Bir Değer; Erdem”. 148 (2013): 70-74.

Eğitim

Eğitim temasının altındaki yazılar; eğitim, eğitim sistemi, çocuk eğitimi, gençler, üniversiteler, eğitim sorunları başlıkları altında toplanabilir. Terbiye kavramı, yaşayan insanı yetiştirme, anne-baba- hoca etkisi, yeni neslin yetişmesi için hedefler, 2. Dünya Savaşı sonrası eğitim, eğitimin millileşmesi, bilimi halk kitlelerine sevdirmenin önemi, demokratik kişiliğin eğitimi, millî tarih şuurunun müfredata yerleştirilmesi, çağa ayak uydurmak için eğitim sisteminin değişmesi, ilmin önemi, yabancı dil eğitiminin önemi, zeka ölçüm araçlarındaki gelişmelerin eğitim sistemine yansması dergide ele alınan konulardır.

Eğitim sisteminin sorunları olarak; Cumhuriyet dönemi aydın tipinin yetişmeyişi, gençlerin millî kültürden uzaklaşması, zihinlerinin işgali, üniversite olayları, okul andı ile çocuklar üzerindeki faşizm, katsayı problemi, zorunlu eğitimin açtığı yaralar, yabancı dil eğitimindeki başarısızlık nedenleri, Türk Eğitim Sistemi'nin temelindeki tarihsel ve felsefî sorunlardan bahsedilmektedir.

Üniversitelerin fitneden uzak kalması gerektiği, AB üyeliği ekseninde üniversiteler, bilim camiasındaki sorunlar, yurtdışı eğitiminde İngiltere örneği, çeşitli üniversite ve bölümlerin tanıtımı da bu başlık altında yer bulmaktadır.

Çocuk eğitiminde dikkat edilecek hususlar, yabancı kitap ve dergilerin zararları, aile kurumunun iflası, yayınların çocuk terbiyesine etkisi, çocuklara sınır koymak, resim yapmalarının önemi, kitabı sevdirmenin önemi çocuklar açısından ele alınmaktadır.

Gençler açısından ise eğitimlerinin toplum için önemi, onları olumsuz etkileyen durumlar ile medeniyet şuurunu aşıl原因, dinî ve millî değerler ile dizayn edilecek eğitim sisteminin ihtiyacı ve rol modellerin etkisi dergi metinlerinde konu edilmektedir.

- Ahmet Kabaklı. “Öğretmenler Dikkat”. 11 (1964): 11,27.
- A. Süheyl Ünver. “Zenginler Çocuklarını Fakir Gibi Okutmalı”. 32 (1967): 11-13.
- Semiha Ayverdi. “Büyük Terbiyecisi Mevlana”. 35 (1969): 8-9.
- Cahid Baltacı. “Son Olaylar Ve Maarifimiz”. 46 (1970): 17-19.
- Ömer Çam. “Eğitim Meseleleri- Meslek ve Eğitim”. 68 (1972): 5-6.
- Ömer Çam. “Eğitimde Ceza ve Disiplin”. 118 (1980): 7-8.
- Ahmet Kekeç. “Varlığım Neden Türk Varlığına Armağan Oluyormuş?”. 123 (1992): 9.

- Vahdettin Işık. “Eğitimdeki Tıkanmanın Arka Planı”. 125 (2006) 76- 78.
- Ahmet Ocaklı. “Darülmualliminden Anadolu Öğretmen Liselerine”. 127 (2007): 52-55.
- Nevzat Tarhan. “Korku Kültürü ve Eğitim”. 131 (2009): 6-9.
- Muhammet Aydın. “Katsayı Engelinin Psikolojik Süreci ve Çözüm Yolu”. 135 (2010): 26- 27.
- Seyit Mehmet Şen. “Eğitimde Aykırı Düşünceler”. 148 (2013): 66-69.
- Arife Gümüüş. “Türk Eğitim Sisteminde Felsefe Arayışı”. 156 (2016): 58-63.

Din Eğitimi

Türkiye’deki çalkantılı tarihi ve din eğitimi kurumlarının çeşitliliği sebebiyle derginin belirgin temalarından biri din eğitimidir. Din eğitimi ve tarihi, diğer ülkelerdeki din eğitimi, yüksek İslam enstitüsü ve Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili yazılar bu temada toplanmaktadır.

Din Eğitimi; kolejlerdeki misyonerlik faaliyetleri, dini ihtiyaçların temin edilmemesinin komünizme etkisi, ideal neslin yetişmesi için peygamber örnekliliği, Türkiye’de İslamî ilimlerin gelişmesi için yapılabilecekler, din eğitiminin insana katkıları, aydın din adamı ihtiyacı, din eğitimi karşıtlarının temelsiz fikirleri, imanı güçlendirecek eğitim sistemi, okullarda ihmal edilen din eğitiminin veliler tarafından toparlanmasının gerekliliği, Anayasaya rağmen din eğitiminde uygulanan yanlışlar, DKAB dersinin ikiye ayrılması, çocuk ve ergen psikolojisine din eğitiminin faydaları, din eğitiminde seçici okumanın önemi gibi hususlar üzerinden işlenmektedir.

Medreseler tarihi, Osmanlı’da ilmiye sınıfı, Osmanlı’dan günümüze din eğitimi alanında yaşananlar, 28 Şubat darbesinin din eğitimi tahribatı gibi konular din eğitimi tarihi açısından dergide yer bulmaktadır.

Diğer ülkelerdeki din eğitimine bakış noktasında; ABD, İngiltere, Fransa, İsrail, Almanya, komünist ülkeler, Özbekistan, Kazakistan, Sudan, Balkan ülkeleri incelenerek tanıtılmakta ve “Avrupa Din Eğitimi Merkezleri” isimli köşede ise İslam dininin diğer ülkelerdeki eğitimi mercek altına alınmaktadır.

Dergideki yüksek İslam enstitülerine dair yazılar; enstitülerin tarihi gelişimi ile paralel olarak ilerlemektedir. Yüksek İslam enstitülerinin genel tanıtımı, fonksiyonu, gelişmesi, mezuniyet törenleri, mezunların atandıkları yerler, enstitülerin problemleri ve çözüm yolları ve akademi olmalarının gerekçeleri bu yazılar arasında sayılabilir. Ayrıca dergide İslami İlimler Üniversitesi önerisi de yer almaktadır. 2010 yılında 137. sayı din eğitimi dosyası olarak hazırlanmıştır.

- Etem Demirci. “Yüksek İslam Enstitüleri”. 2 (1963): 16-17.
- Mustafa Varlı. “Türkiye’de Din Eğitimi”. 9 (1964): 8-9.
- M. Zekai Konraba. “Dar’ül Hilafe Medreseleri”. 11 (1964): 31-32.
- Cahid Baltacı. “Yükseköğretimin Problemleri”. 47 (1970): 21-23.
- Emin Işık. “Din Adamı ile Yobaz”. 68 (1972): 7-9.
- Hasan Aksoy. “Dünyada ve Türkiye’de Din Eğitimi I”. 71 (1972): 17-19.

- Mehmet Kaplan. “Aydın Din Adamı”. 81 (1973): 23-24.
- Timurtaş Uçar. “Ey Müslüman Nerede Neslin?”. 105 (1977): 7-9.
- Ali Rıza Demircan. “Eğitimde İhmal Edilen Nokta Ruhî Terbiye”. 110 (1978): 8-9,32.
- Mehmet Maksudođlu. “İstanbul İslamî İlimler Fakültesi”. 118 (1980): 12.
- Selahattin Kaya. “Din Görevlisi Yetiştirme Metodu”. 125 (2006): 47-48.
- Bekir Topaloğlu. “Yüksek Öğretim Sisteminde Din Eğitimi”. 137 (2010): 6-7.
- Mehmet Bahçekapılı. “Avrupada Din Eğitimi”. 137 (2010): 45-47.
- Alim Bayhan. “Dünden Bugüne Din Eğitimi ve İmam Hatip Okullarının Durumu”. 148 (2013): 34-37.

İmam Hatip Okulu \ Lisesi

Derginin her sayısında yer bulduğu için imam hatip okullarına bu çalışmada ayrı başlık açılmıştır. Dergi içeriğinde okullar ve öğrencileri üzerinden konular işlenmektedir.

Bu kurumlar; 1968-1971 yılları arasında 24 okula bizzat gidilerek okul müdürleri ile yapılan röportajlarla tanıtılmaktadır. Yine dinin önemi ve imam hatiplere olan ihtiyaç, din hürriyeti ve kapatılmak istenen okullar, 8. Eğitim Şurası ve İmam Hatipler Raporu, eğitim sistemi içinde bu okulların dolmaz yeri, 40. yılında imam hatip okulları tarihi, uluslararası imam hatip okulları gibi konular bulunmaktadır.

Öğrencilere dair yazılarda ise üniversiteye gitme hakkının verilmesi gerekçeleri, öğrencilere tavsiyeler-hedefler- uyarılar, bu öğrencilerin farkları ve faydaları, mezunların neşriyata sahip çıkmasının gereği, 1978 Türkiye’sinin karışık döneminde dikkatli olunması, 1979 yılında öğrencilerden Metin Yüksel’in öldürülmesi, 1950-1980 arasında özeleştiri, öncü kuşak olma zorunluluğu, çeşitli yarışmalarda alınan başarılı sonuçlar ve benzeri içerikler bulunmaktadır.

Dergide; 1966 yılında program değişikliğine eleştiri, 1969 yılında Isparta Kız İHO temel atma töreni, 1970 yılında İHO’ların kapatılma ihtimali, 1992 yılında binası biten 200 okulun açılmaması, 2006 yılında katsayı problemi, 2016 yılında yurtdışı İHL’lerin İslam alemi için örnek proje olması gibi sürece dair metinler de yer almaktadır.

- Yusuf Ziya İnan. “Niçin İmam Hatip Okulları?”. 1 (1963): 9-10.
- Mahmut Çamdibi. “Anadolu İmam Hatip Okulları Dinamizmi”. 28 (1966): 30-31.
- Kerim Aytekin. “Üniversite Hakkımız”. 34 (1968): 223.
- Fuad Günel. “Gerede İmam Hatip Okulu”. 37 (1969): 14-16.
- M. C. Baki. “Isparta Kız İmam Hatip Okulu Temeli Atıldı”. 40 (1969):24-25.
- Kemal Sandıkçı. “8.Eğitim Şurası ve İmam Hatip Okulları”. 53 (1970): 7-10.

- Ali Murad Daryal. “İmam Hatip Okullarının Eğitime Getirdikleri”. 59 (1971): 6-10.
- Hayrettin Şallı. “Dün, Bugün ve Yarın: İmam Hatip Liseleri”. 92 (1975): 4-9.
- Nedim Urhan. “İmam Hatip Neslinin Hal ve Geleceği”. 117 (1980): 6.
- Abdurrahman Şen. “İletişim Çağı ve İmam Hatipli”. 1 (1992): 44-45.
- Yasin Aktay. “İmam Hatip Liseleri ve Türkiye’de Toplumsal Değişim”. 125 (2006): 22-26.
- Numan Kurtulmuş. “İHL’ler Cumhuriyet Tarihimizin En Önemli Toplumsal Projesidir”. 125 (2006): 27-29.
- Mustafa Öcal. “İmam Hatipliler! Kendinizi Bir Nefis Muhasebesine Çektiniz mi?”. 125 (2006): 68-73.
- Raşit Küçük. “Siyasal Sistemimizin Açmazları Çerçevesinde İmam Hatip Liseler”. 130 (2008): 8-9.
- Fatma Benli. “Eşitlik, Eşit İnsanlar Arasında Olurmuş!”. 135 (2010). 22-24.
- Mehmet Görmez. “İmam Hatipler Milletimizin Gönülünde Taht Kurmuştur”. 140 (2011): 34-36.
- İsmail Lütfi Çakan. “İmam Hatip Liselerinin Çağdaş Misyonu”. 141 (2011): 16-25.
- Nazif Yılmaz. “Nicelikten Niteliğe İmam Hatip Liselerinde Kalite”. 141 (2011): 36-43.
- Halit Bekiroğlu. “Sınırları Aşan Din Eğitimi Modeli”. 154 (2016): 4-5.

Sivil Oluşumların Tanıtımı

Bu başlıkta dernek, vakıf, sendika gibi STK olarak adlandırılan oluşumlar tanıtılmaktadır. Buradan hareketle STK’lar; ÖNDER ve diğerleri olarak gruplandırılabilir. ÖNDER’in faaliyetleri, yarışmaları, toplantıları, ziyaret etkinlikleri, kongreleri hakkında yazılar bulunmaktadır. İlim Yayma Vakfı, İlim ve Ahlak Derneği, Türkiye Anıtlar Vakfı, Milli Türk Talebe Birliği, Türk Dilini Koruma ve Geliştirme Cemiyeti, İsmailağa Vakfı, Canda Özür Olmaz Derneği, TÜGVA, ENAR (The European Network Against Racism), Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası hakkında tanıtıcı yazılar vardır. İmam Hatip Mezunlarına dair çeşitli dernekler de misyonu, vizyonu ve faaliyetleri üzerinden tanıtılmaktadır. Örnek olarak BİHMED, KİHMED, ESİMDER, BAKİMDER, K-DER sayılabilir.

- Namık Yaz. “Örnek bir dernek”. 7 (1964): 23.
- Tohum. “Türk Dilini Koruma ve Geliştirme Cemiyeti”. 26 (1966): 34.
- Tohum. “İlim Yayma Vakfı”. 94 (1976): 10-11.
- Mümtazer Türköne. “Türkiye’nin Kayıp Halkası: STK”. 126 (2006): 57-61.
- Yunus Akkoç. “BİHMED - Bursa İmam Hatip Liseleri Mezunları ve Mensupları Derneği”. 133 (2009): 72-74.
- Birsan Akgün. “ÖNDER İle 20 Yıl”. 135 (2010): 32-35.

Siyaset

1980’li yıllardan önce Kıbrıs, Yunanistan, Kıbrıs Patrikhanesinin faaliyetleri, komünizmle bağlantılı gençlerin eylemleri, sosyalizmin yıkıcı etkileri, anarşi ve idarecilerin vasıfları konulu yazılar mevcuttur.

1992 yılında hak ve özgürlükler, cezaevi işkenceleri, başörtüsü, aydınlara yapılan eleştiriler; 2010 yılında Yeni Türkiye, demokratik açılım; 2011 yılında yeni anayasa çalışmaları; 2013-2016 yılları arasında ise darbeler, Gezi Olayları, AK Parti kapatma davası odaklı yazılar bulunmaktadır.

- Günvar Otmanbölük. “Halka Cephe Alanlar”. 1 (1963): 28.
- Mümtaz Turhan. “Toprak Reformunun İç Yüzü”. 10 (1964): 4-5.
- Ekrem Sağıroğlu. “Seçimin Düşündürdükleri”. 44 (1969): 9-10.
- Sadık Albayrak. “Hedef Ve Netice”. 119 (1980): 19.
- Osman Özsoy. “Türkiye Yeni Bir Dönemece Girerken”. 128 (2008): 13-14.
- Ali Bulaç. “Türkiye’nin Genişleyen Dış Politikası”. 132 (2009): 14-15.
- Mustafa Şentop. “Anayasa Çalışmaları İçin Doğru Zemin Ne Olmalıdır?”. 136 (2010): 10-13.

Ekonomi

Dergide; 1980 öncesinde köy sorunları, kalkınma, vergi konusu, karaborsacılık, İslam’da bankacılık, kapitalizm ve marksizm eleştirileri, sanayileşme, faiz yasağı gibi konular İslamî bir perspektiften ele alınmaktadır. 1992 sonrası ise AB üyeliği, koalisyon hükümetlerinin uygulamaları, ekonomik paket, iş güvencesi, MÜSİAD, Global kriz ve etkileri, Gümüş Motor Fabrikası üzerinden sanayi hamlesi konularına rastlanmaktadır.

- Nevzat Yalçıntaş. “Sosyalizm”. 13 (1963): 14-15.
- Sabahattin Zaim. “İthal Kontenjallarının Tevzii bakımından Sanayimizin Durumu”. 37 (1969): 113.
- Mustafa Şeker. “İslam’da Vergi”. 48 (1970): 23-24.
- Ali Rıza Demircan. “İslam’da Sanayileşme”. 74 (1972): 23-25.
- Salim Ögüt. “İslam’ın İktisadî Yapısı ve Bir Mukayese”. 95 (1976): 7-11.
- Kazım Naci Doğan. “Koalisyon Hükümeti ve KİT’lerdeki Ağır Yük”. 122 (1992): 42.
- Fatih Türk. “Mali Krizin Söyledikleri ve Türkiye Boyutu”. 132 (2009): 78-79.
- Sedat Özgür. “İlklerin Adı Gümüş Motor”. 156 (2016): 42-44.

Türk Milleti \ Milliyetçiliği

1960’lı yıllar boyunca Türk köylüsü; köy ve köylünün önemi, yaşadıkları yetimlik, küçümsenmeleri, köy sorunları açısından yazılar; ekseriyetle “Köycülük” isimli köşede ele alınmaktadır. Dergide 1980 öncesi yazılarda Müslüman Türk vurgusu görülmekte; bu vurgu ise Türk ırkının olmazsa olmazlığı, İslam için önemi, İslam’da millet kavramı, Kur’an’da müjdelenen millet olunuşu, İslam’la barışık milliyetçilik, Türklerin zihniyet yapısı gibi yazılar üzerinden açıklanmaktadır. 2008 sonrasında ise ülke olarak dünyaya öncü konumumuz üzerinde durulmaktadır. Millettin yozlaştığı meseleler ve çözümler kapsamında Batı taklitçiliği, köklerden kopuş, Türkiye

Nüfus Planlaması politikası, dindar millete yobaz- gerici muamelesi, Türk tarihinden uzaklaşılması, İslam'dan uzaklaşmanın getirdiği sorunlar ele alınmaktadır.

- İbrahim Yayla. "İslamiyet ve Türkler". 1 (1963): 15.
- Saffet Solak. "Din ve Milliyet". 5 (1964): 13-15.
- Ahmet B. Karabacak. "Garip Bir Milliyetçilik Anlayışı". 14 (1964):22-24.
- Semahaddin Cem. "Milli Ruhun Sesi". 22 (1966): 31-32.
- Kadir Mısıroğlu. "Şanlı Mazimizin Kapıları Ne zaman Açılacak". 41 (1969): 6.
- Ali Murad Daryal. "Uçak Sanayimizin Kutsallığı". 65 (1971): 4-5.
- Abdülkerim Kenanoğlu. "Kahrolsun (mu) Amerika?". 131 (2009): 50-51.
- İsmail Uslu. "Türkler Felsefe Yapmak İçin Yaratılmış Bir Millettir.". 154 (2016): 46-49.

Tarih

Bu temanın muhtevasında baskın şekilde Osmanlı tarihi ve bilhassa İstanbul'un fethi konu edinilmektedir. Özellikle 1980 öncesi her mayıs sayısı ekseriyetle özel fetih sayısı olarak kurgulanmaktadır. Fetihle bağlantılı olarak Ayasofya'ya dair metinlerde bulunmaktadır. Fetih olayı; öncesi- sonrası, sebepleri- sonuçları ile İslam dini ile ilişkilendirilerek, önemi ise hem İslam dünyası ve insanlık hem de Türkler üzerinden açıklanmaktadır.

Dergide Çanakkale Zaferi, Malazgirt Zaferi de çok yönlü ve tekraren ele alınmaktadır. İslam medeniyet tarihine Abbasilerden itibaren değinilmekte ve Türklerin katkıları vurgulanmaktadır. Osmanlı tarihinde yer alan olaylar, adli tıp, denizcilik, şeyhülislamlık kurumu da analiz yazılarıyla işlenmektedir. Türkiye'de bulunan müzelerden dokuz tanesinin yazılı ve bol görselli tanıtıldığı da görülmektedir.

- M. Zekai Konrapa. "İslam Medeniyeti". 1 (1963): 21-22.
- Mustafa Necati Sepetçioğlu. "İstanbul Üstüne". 14 (1964): 12-13.
- Nihad Sami Banarlı. "Tarih Anlayışımız". 33 (1969): 18-19.
- Kemal Sandıkçı. "Mayıs'ın İnsanı". 50 (1970): 6.
- Hamit Karamağralı. "Selçuklu Kervansarayları". 63 (1971): 24-28.
- Timurtaş Uçar. "Çanakkale'deki Ruhaniyet". 116 (1979): 9-10.
- Sadık Albayrak. "Yeni Fetihlere". 117 (1980): 5.
- Ömer Döngeloğlu. "Fetih Ruhunun Bize Söyledikleri". 129 (2008): 38-39.
- Merve Çetinel. "Türkiye'de Endülüs'le İlgili Yapılan Çalışmalar". 142 (2012): 28-33.
- Markar Esayan. "Oğlum, Müslümanlar İyidir...". 154 (2016): 37.

İslam Alemi

İslam ülkeleri ve farklı ülkelerdeki Müslüman kitleleri konu alan yazılarda Müslümanlar ve İslam ekseninde ümmet penceresinden ele alınmaktadır. Bu sebeple bu çalışmada İslam alemine ayrı bir başlık açılmıştır.

Filistin ve Mescid-i Aksa Müslümanların kanayan yarası olması hasebiyle her yıl dergiye konu olmuştur. Müslümanların yaşadıkları, dönemin siyasî olaylarına paralel olarak Tohum dergisinin de ilgi alanına girmektedir. Kıbrıs, Rusya, Çin, Japonya, Afrika, Bruney Sultanlığı, Afganistan, Arakan, Etiyopya, Gana, Mali, Hindistan gibi ülkelerin tanıtımı yapılmakta, Müslümanlar ve yaşadıkları sorunlara değinilmektedir. Ayrıca farklı ülkelerdeki Müslüman talebelerin faaliyetleri de tanıtılmaktadır. Yine, Arap Baharı ve Charlie Hebdo gibi olaylar da dergiye konu olmuştur.

- Christian Rolla. “Çin’de Müslümanlar”. 11 (1964): 26-27.
- Vefa Çamdibi. “İslam Kongresi”. 20 (1965): 17-18.
- Münevver Ayaşlı. “Filistin’de Oynanan Büyük Facia”. 34 (1968): 10-11.
- Mustafa Bilge. “İslam’a Göre Kudüs’ün Önemi”. 117 (1980): 12-14.
- Metin Mutanoğlu. “Ortadoğu’da Artık Hiçbir Şey Eskisi Gibi Olmayacak”. 126 (2006): 64-67.
- İzzet Şahin. “Batı Afrika’nın İkinci Büyük Ülkesi Mali”. 142 (2012): 54-56.
- Fahreddin Dede. “Somali İle Kaderlerimiz Birleşir İken”. 151 (2014): 62-65.
- Mehmet Dilbaz. “Avrupa’nın Göçmen Sorunu”. 154 (2016): 50-51.

Biyografiler

Tarihçiler, din adamları, liderler, düşünürler, edebiyatçılar, mucitler ve benzeri kişilere ait biyografiler dergide sıklıkla yer bulmaktadır. Bu yazılar içinde Mehmet Akif Ersoy ve Fatih Sultan Mehmet her yönüyle ele alınmaktadır. 1975 yılında Mahir İz hakkında özel sayı hazırlanmıştır. 2012 sonrası “Doğudan- Batıdan” köşesinde iki taraftan çift isimler halinde biyografiler sunulmaktadır.

- Osman Turan. “Mevlana ve Konya”. 4 (1964): 4-6.
- Necla Pekolcay. “İlmi Cephesi İle Ord. Prof. Reşit Rahmetî Arat”. 16 (1965): 27-29.
- Naim Karaman. “Kazanlı Musa Bigyif Efendi”. 34 (1968): 26-27. (Dergideki başlık korunmuştur.)
- İhsan Toksarı. “Akif’in Dini Cephesi”. 35 (1969): 16-17.
- Mahir İz. “Merhum Hocamız M. Zekai Konrpa”. 41 (1969): 15.
- Ertuğrul Düzdağ. “Büyük Yunus”. 60 (1971): 5-7.
- Yaşar Nuri Öztürk. “Allah Dostlarından”. 72 (1972): 19-20.
- Yusuf Ziya Kavakçı. “Mahir Hocam”. 86 (1975): 17-18.
- Arif Nalbantoğlu. “Bediüzzaman Said Nursî ve Risale-i Nur”. 123 (1992): 20-22.
- Mustafa Uzun. “Adil Teymur Hocamın Ardından”. 136 (2010): 64-68.
- Ercan Şen. “Sıra Dışı Bir Şeyhülislam Ebussuud Efendi”. 156 (2016): 52-54.

Sanat

Sanatı; iman, İslam, Allah boyutuyla inceleyen yazılara ek olarak sanat felsefesi ve her açıdan hat sanatı derginin sanat anlayışını yansıtmaktadır. 2008 sonrası ise “Kültür-Sanat” köşesinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. faaliyetlerine dair çokça haber içeriği yer almaktadır

- Semahaddin Cem. “İslam Sanatında Faide Unsuru”. 2 (1963): 12-13.
- Emin Işık. “İman ve Sanat”. 11 (1964): 13.
- İsmail Hikmet Ertaylan. “15.Asırda Yazı Sanatı”. 19 (1965): 31-33.
- Nihad Sami Banarlı. “Allahsız Sanat”. 23 (1965): 6-7.
- E. Muhammed Yusuf. “İkbal'in Sanat Görüşü”. 121-122 (1986): 25-30.
- Ahmet Zeki İzgöer. “Cumhuriyet Dönemi Türk Heykelticiliğinden Bir Kesit”. 123 (1992): 17-19.
- Saadettin Ökten. “Toplum ve Sanat”. 142 (1012): 10-13.
- Nuriye Çakmak. “Sultan Abdülhamit'in İzinde Bir Fotoğraf Sanatçı”. 153 (2015): 46-47.

Musiki

Bu yazılarda 1980 öncesi dönemde millilik vurgusu yoğundur. Milli musiki, Türk makamları, Türk Marşları repertuarı, Dede Efendi, İtrî, harika Türk çocuklarına değinilmektedir. Toplumdaki yozlaşma için müziğe bakmak gerektiği ve müzikte dejenerasyon yaşandığı ifade edilmektedir. Bunun yanında Maher Zain, Erhan Güleriyüz, Arif Sami Toker, Grup DEM, Göksel Baktagir ile müzik eksenli röportajlar da yapılmıştır.

- Lâika Karabey Akıncı. “Milli Musikimiz”. 1 (1963): 23,30.
- Hüseyin Hulki. “Dokuzuncu Senfoninin Düşündürdükleri”. 13 (1964): 27-28.
- Etem Üngör. ” Türk Musiki Müzesi Kurulmalıdır”. 16 (1965): 13-15.
- Hasan Davudoğlugil. “II. İstanbul Festivali Üzerine”. 85 (1974): 18-21.
- Mustafa Baki Efe. “300 Yıllık Bitmeyen Bir Sada: Buhurizade Mustafa İtrî Efendi”. 145 (2012): 13-15.
- Ümit Aksoy. “Musikimizin Yol Haritaları Makamlar”. 155 (2016): 36-39.

Sinema

Dergide ilk sayıdan itibaren Aclan Sayılğan ve Yücel Çakmaklı'nın yazıları ile sinema köşesi başlamıştır. Ülkemizde sinema tarihiyle paralel oluşan dergi yazılarında 1980 öncesi sinema üzerinden yozlaşma, ahlaki yıkım, devlet politikasına eleştiri, milli sinema çabası anlatılmaktadır. Bu dönemde İslam'ın tebliği için sinemanın bir araç olarak vurgulandığı görülmektedir.

Türk sinemasında dini filmlerin başlangıç aşamalarına da dergi üzerinden şahit olunmaktadır. Film mevsimlerinde gösterilecek filmlerin analizleri yapılmakta ve filmler milli ve dini örfe uygun olmayışı üzerinden eleştirilmektedir. 2010 sonrasında ise dergide sinema yazıları; dünya gündeminde olan ödüllü popüler filmlerin kısa tanıtımı ile kültür- sanat köşesinde yer almaktadır.

- Yücel Çakmaklı. “1963- 1964 Film Mevsimi”. 2 (1963): 31.
- Yücel Çakmaklı. “Milli Sinema İhtiyacı”. 11 (1964): 3.
- Akif Can. “İslam’ın Emrinde Sinema”. 32 (1967): 26-27.
- Cemil Ekinci. “Kabe Yollarında Rejisörü Yücel Çakmaklı İle Bir Konuşma”. 42 (1969): 24-25.
- Mustafa Uzun. “Türk Sinemasında Bizden Çizgiler - Birleşen Yollar”. 59 (1971): 25-27.
- Emrah Doğan. “Milli Sinema Açık Oturumu Üzerine”. 77 (1973): 29-31.
- Abdurrahman Şen. “Geç Kalmış Olmamak İçin”. 122 (1992): 43-46.
- Esmâ Acar. “Türk Sinemasının Salınımı”. 131 (2009): 70.
- Tuba Aydın. “Türk Sinemasında İç Göç ve Gecekondu Olgusu”. 148 (2013): 96-99.
- Ömer Kayani. “ABD’nin Hollywood üzerinden Türkiye ile Savaşı”. 156 (2016): 46-51.

Tiyatro

Tiyatroya dair yazıların genelde 1980 öncesi sayılarda bulunduğu gözlenmektedir. Komünist tiyatro eserlerinin ülkemiz devlet tiyatrolarında gösterimi ve uyandırdığı yankıyı konu alan yazılardan sonra Necip Fazıl Kısakürek, Hasan Nail Canat gibi başı çeken isimlerin öncülüğünde dini ve milli tiyatro oyunları sahnelenmeye başlanmaktadır. Milliyetçi görüşe sahip “Fikir Tiyatrosu” bu minvalde oluşum göstermektedir.

Dergide ayrıca devlet tiyatrolarında dindar tiyatroculara sansür, devlet tiyatrolarının ülke kültürüne uygun olmayan oyun seçimleri, Osmanlı tarihi ve dinî konulu oyunlardaki yalanlar- yanlışlar, tiyatronun dini tebliğ noktasında desteklenmesi gereken bir mecra oluşuna dair metinler görülmektedir.

- Mihriddin Cenân. “Sanat ve Komünizm”. 8 (1964): 23-24.
- C. Ongun Kızıltuğ. “Tiyatroda Sansür”. 19 (1965): 35-36.
- Hasan Nail Canat. “Hilal Tiyatrosu Turne Notları”. 43 (1969): 28-29.
- İsmail Kara. “Hakansız Hakan”. 93 (1976): 20-21.
- İsmihan Şimşek. “Hüseyin Goncagül’le Tebessüm Hattında Hasbihal”. 130 (2008): 22-24.

Türk Edebiyatı

Dergide edebiyat türleri ve birçok edebiyatçılar hakkında da yazılar bulunmaktadır. Şiir, hikaye, tezkire, naat, destan ve benzeri türler milli bir bakış açısıyla ele alınmakta dünya edebiyatındaki yeri, önemi, örnekleri, yozlaşmaya karşı korunması gereği ve öne çıkan yazarları ile tanıtılmaktadır. Edebiyatçılarımızı konu alan yazılarda ise şiir anlayışlarının, edebiyat anlayışlarının, sözde edebiyatçıların ülkeye zararlarının, çalışmalarının analizleri bulunmaktadır. 2006 sonrası yayıncılık ve yayınevleri tanıtımına yer verildiği de görülmektedir.

- Ahmet B. Karabacak. “Sözde Edebiyatçılar”. 15 (1964): 11-12.
- Mustafa Necati Sepetçioğlu. “Türk Destanlarında Işık ve renk”. 17 (1965): 29-32.
- Necla Pekolcay. “Türk Edebiyatında Tezkireler”. 25 (1966): 6-7.

- Cahit Zarifođlu. “Edebiyat ve Ekmek”. 32 (1967): 16-18.
- Abdullah Gül. “Aziz İstanbul ve Susturulan Sesi”. 50 (1970): 17-18.
- Selçuk Eraydın. “17. Asır Tevhid ve Naatları”. 73 (1972): 16-18.
- Şakir Diclehan. “Fecir Devleti”. 117 (1980): 19.
- Mehmet Kamil Berse. “Yazı, Kalem, Kağıt ve Kitap”. 144 (2012): 36-45.
- Yusuf Serenli. “Cengiz Aytmatov'un Bazı Romanlarının Görünmeyen Yüzü”. 148 (2013): 108-111.

Türk Dili

1980 öncesinde Türk dili vurgusu; dil devrimi eleştirisi, dilde aşırı özdeşleştiricilik, dilin mukaddes oluşu, Osmanlıcanın önemi, Latin harflerinin oluşturduğu yıkım ekseninde dile getirilmektedir. Dilin korunması önemsenmektedir.

- Faruk Kadri Timurtaş. “Dide Aşırı Özdeşleştiricilik”. 2 (1963): 18-19.
- Peyami Safa. “Sadelik ve Aleladelik”. 13 (1964): 16-17.
- Munis Faik Ozansoy. “Dilcilik Oyunu”. 24 (1965): 17.
- Dilcilik Oyunu. “Dil tekliflerinde Orta Yol”. 72 (1972): 31- 33.
- Zehra Sevindik. “Türkçe Elden Gidiyor mu?”. 142 (2012): 36-38.

Kitap \ Dergi Tanıtımları

Dini neşriyatın 1960 sonrası gelişmesi ile genelde tavsiye edilecek kitaplara dair tanıtımlara yer verildiği görülmektedir. Eser sahipleri milliyetçi- mukaddesatçı yazarlar olarak sunulmaktadır. 1970’li yıllarla birlikte dini yayınevlerinin de katkısı ile tercüme kitaplarında tanıtıldığı kimi zaman bazı bölümlerinin olduğu gibi dergiye alındığı görülmektedir. Zaman zaman zararlı olduğu ifade edilen kitaplara dair reddiye yazılarına yer verilmektedir. 2006 sonrasına denk gelen yazıların daha ziyade satış siteleri üslubunca kısa kısa tanıtımlardan ibaret olduğu söylenebilir. Lakin tanıtılan kitap sayısında nicelik olarak artış olduğu ve tanıtılacak eser seçiminde milli- dini çizgiden sapılmadığı görülmektedir.

Dergi tanıtımlarında ortaya çıkan tabloda ise zararlı ve yararlı diye ikiye ayrılan dergilerin kısaca tanıtıldığı bilhassa yayın hayatına yeni başlayan dergilerin fikir dünyasının ortaklığı sebebiyle tanıtımının desteklenmesi amaçlandığı anlaşılmaktadır.

- Nurettin Topçu. “Safahat'ın Felsefesi”. 4 (1964): 18-20.
- Mehmet A. Oğuz. “İdil-Ural Davası ve Sovyet Emperyalizmi”. 6 (1964): 31-33.
- Nuri Pakdil. “Tam Med Vakti”. 10 (1964): 13-14.
- Şehabettin Başoğlu. “Kitaplar: Hamasî Türk Şiiri Antolojisi”. 17 (1965): 39-40.
- Fehmi Kuru. “İslam ve Kainat”. 39 (1969): 24-25.

- Sedat Yenigün. “Moskof Mezalimi”. 52 (1970): 32-34.
- Kemal Sandıkçı. “İslam Nizamı”. 85 (1974): 28-34.
- Ahmet Zeki İzgöer. “Osmanlı Hilafetinin Korunmasında Hindistan Müslümanlarının Yardımları” 1 (1992): 14.
- Aslıhan Şimşek. “İskender Pala İle Bülbül'ün Kırk Şarkısı”. 153 (2015): 62-63.

Kadın

Derginin kadın konusunda duruşunun ortaya konulması amacıyla oluşturulan bu başlıkta;1980 öncesindeki yazılar kadın üzerindeki yıkıma dikkat çekmektedir. Ahlaki açıdan irdelenen konuların bireysel ve toplumsal boyutları anlatılmaktadır. İslam’da kadın, kadın hakları, kadına verilen önem; modern hayat ve Batı medeniyeti ile mukayeseli bir şekilde sunulmaktadır. 2014 yılında hazırlanan tesettür dosyası neredeyse sadece kadın üzerinden işlenmektedir. Kadının giyim- kuşam konusu genel manada tüm yazılara konu olmuştur.

- Tayyar Altıkulaç. “Ahlak ve Medeniyet”. 6 (1964): 24-25.
- Peyami Safa. “Modern Türk Kızı”. 11 (1964): 14.
- Semahat Cenan. “Hazin Hakikatler. Kadın ve Kadınlık”. 21 (1965): 29-31.
- Ziya Kazıcı. “Hristiyanlıkta Kadın”. 45 (1969): 20-21.
- M. Yaşar Kandemir. “Kadın Hakları”. 94 (1976): 22-24.
- İnci Beşoğlu. “Kazandığımız Değerler”. 107 (1978): 35.
- Sabri Otağ. “Tesettür - Defile – Moda”. 150 (2014): 6-11.
- Tuba Aydın. “Zübeyde Kamalak ile Politikten Popülere”. 150 (2014): 62-67.

Tohum Dergisinde Yayımlanan Diğer İçerik Türleri

Şiir

Bu başlıkta; ünlü şairlerin dergi içeriği ile paralel konulu şiirleri yahut yeni çıkacak kitaplarından bazı şiirleri, okuyucu mektuplarından gelen veya amatör şairlere ait şiirler, imam hatip öğrencilerine ait şiirler ile birlikte toplam 501 adet şiir yer almaktadır. Şiirlerde; ilahi aşk, İstanbul’un Fethi, Hz. Muhammed, vatan sevgisi, Allah-kul ilişkisi, dua gibi konular işlenmektedir. Derginin son yıllarında ilk yayın dönemi gibi yoğun olarak şiirlere yer verilmediği tespit edilmiştir.

- H. Basri Çantay. “Sarmaşık”. 2 (1963): 28.
- Bahattin Karakoç. “Ak Ellerim Adak Ellerim”. 4 (1964): 18-19.
- Yavuz Bülent Bakiler. “Kıbrıs’ın Fethi”. 8 (1964): 4.
- Alaeddin Özdenören. “Güneşin Çocukları”. 10 (1964): 6.
- Kadir Mısıroğlu. “Niyaz”. 13 (1964): 12-13.

- Hayreddin Karaman. “Gül’sün Fakat...”. 16 (1965): 7.
- Mustafa Miyasoğlu. “Sarhoş”. 43 (1969): 17.
- Sabri Akdeniz. “Süleymaniye”. 45 (1969): 6.
- Abdullah Aymaz. “Gülistan Aydınlığına”. 65 (1971): 17.
- Erdem Beyazıt. “Savaş Risalesinden”. 117 (1980): 29.
- Hafız Müzekka Gürbüz. “Mektebim İmam Hatip”. 141 (2011): 46.
- Büşra Olgun. “Gazel”. 149 (2013): 78.
- Yusuf Şahin. “İhanetin Günlüğü”. 156 (2016): 94-95.

Hikaye

1980 öncesinde dindar- ahlaklı insanın üstünlüğü, nihayetinde kazanan oluşu, ahlaki yozlaşmanın sonuçları ve sebep olduğu acı yıkım hikaye konuları olarak ağırlık kazanmaktadır. 2010 sonrası dergide hikaye yayınlanmadığı görülmektedir.

- Bekir Topaloğlu. “Arslanın Güreşi”. 1 (1963): 30.
- Abdullah Ulubay. “Tanrı Rahmet Vermedi”. 27 (1966): 31-32.
- Hasan Nail Canat. “Beklenen”. 47 (1970): 27-28.
- Ali Bulaç. “Mutsuzlar”. 77 (1973): 32-36.
- Alanur Teymur. “İmam Nuri ile Öğretmen Nuh'un Sohbetleri”. 94 (1976): 40-44.
- Müslim Sarak. “Komünist Yetiştirmesi”. 109 (1978): 23-30.
- Cihan Aktaş. “Lidaru Ya Da İpli Kadın”. 134 (2009): 38-39.

Fotoroman \ Karikatür

Derginin 1969 yılında yayınlanan beş sayısında; İstanbul İmam Hatip Okulu 12. sınıf öğrencisi Nebi Bozkurt’a ait beş adet fotoroman bulunmaktadır. Bunlar, Nasreddin Hoca’nın farklı fıkralarının resmedildiği karakalem çizimlerdir.

Dergideki yirmi bir karikatür ise 1980 sonrasında yayınlanmakta ve siyasi gündeme paralel konuları ihtiva etmektedir. Karikatüristler arasında Kemal Güler, İbrahim Özdebak, Hasan Aycın ve Osman Turan gibi isimler bulunmaktadır.

Bildiri

Dergide bildiri formatında on dokuz metin yer almaktadır. 1963-1976 yılları arasında bulunan bu metinlerde; İstanbul İmam Hatip Okulu Mezunlar Cemiyeti, Yüksek İslam Enstitüsü Talebe Cemiyeti, Ankara Milliyetçi Öğretmenler Derneği, Milli Türk Talebe Birliği, Müslüman Arap Talebeler gibi imzalar bulunmaktadır. Gündemdeki olaylar hakkında görüş bildirmeye ve hakları savunmaya dönük metinler olduğu görülmektedir.

Haberler

Tohum dergisinde 1980 öncesi yıllarda bulunan “Haberler” köşesinde imam hatip okulları ile yüksek İslam enstitüleri hakkında çok çeşitli haberlerin yer aldığı; kongreler, mezunlar, mezuniyet programları, faaliyetler, tayinler ve ihtiyaçlara dönük talepler ekseninde içerik oluşturulduğu görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma neticesinde görülmüştür ki din eğitimi ve tarihi açısından Tohum dergisi, imam hatiplilerin dilinden tüm halkın din eğitimi taleplerini gündeme getirmesi ile yayımlandığı tarihten itibaren önemli bir boşluğu doldurmuştur. Dinî ve millî duruşu ile değerlerin öğretilmesi, savunulması ve yaygınlaşmasında başat rol üstlenmiştir. Yalnız Türkiye meseleleri ile değil İslam aleminden haberdar olmakla günümüze nazaran kısıtlı denilebilecek iletişim teknolojilerine rağmen Türkiye Müslümanlarına ümmetten bilgi akışı sağlamıştır. Bu manada dergi içeriği farklı alanyazın için de kıymetli dokümanlar içermektedir.

Ülkemizde din eğitimi alanında yaşanan gelişmelerin seyrinin güncel siyasî olaylara paralel bir şekilde yaşandığı gözlenmektedir. Bu manada dergi; siyasî tarafsızlığa girmeden, hak savunucusu konumunda, yaşananlara hızla tepki verebilmiş ve böylece ilgili meselelere dair kamuoyunda bir farkındalık oluşmasına katkı sunmaya çalışmıştır. Bunun yanında dergi, tüm alanlar ve hassaten İslamî ilimler alanında yeni araştırmalar için de değerli bir kaynaktır. Lakin derginin arşivinin eksik olduğu tespit edilmiştir. Bu hususta; dijital arşivlerinin tamamlanması, çeşitli sosyal platformlarda var olan dergi hesaplarının aktif ve güncel tutulması gerekmektedir. Özellikle günümüzde gelişen teknolojik imkanlar nispetinde dergi paydaşlarına düzenli bir tanıtım ve ulaşım imkanı sunulmadığı görülmüş, çeşitli şehirlerde farklı imam hatip liseleri ve derneklerinden soruşturulmasına rağmen dergiden bihaber olduğu fark edilmiştir. Bu açıdan düşünüldüğünde paydaşlara ait kütüphaneler ve arşivler zenginleştirilebilir. Bilhassa sosyal medya hesapları ve dijital platformlar üzerinden ciddi oranda hızlı dağıtımın gerçekleştirilebileceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca derginin sahibi konumundaki Önder’in iller ve ilçeler bazında teşkilatlanması ve imam hatip okulları ile ilahiyat fakülteleri nezdinde temsilciler belirlenmesi noktasında yaşanacak gelişmelere paralel olarak derginin tanınırlığının artacağı öngörülmektedir. Böylece dernek çatısı altında ifa edilen Öncüspor etkinlikleri yahut kültürel etkinlikler ve geleneksel ödüllere dair çalışmalar İstanbul ve belli başlı proje okullar çevresinde gerçekleşmeyip tüm Anadolu’ya yayılacaktır.

Özetle; Tohum dergisinin tarihi; imam hatip okullarının ve özellikle 1963 sonrası Türkiye din eğitiminin tarihidir. Dolayısıyla bu araştırma yanında, Tohum dergisi ile ilgili yapılacak farklı araştırmalar hem geçmişin sesini bugüne ulaştırabilir hem de doğru anlaşılırsa geleceğin belirsizliğini aydınlatan bir meşale olarak imam hatiplilik markasına değer katabilir.

Kaynakça

- Anonim. (1963, Ekim). Başlarken. *Tohum Dergisi*, 1, 2.
- Anonim. (1964, Eylül). Birinci Cildimiz Biterken *Tohum Dergisi*, 12, 3.
- Anonim. (1970, Şubat). Selam *Tohum Dergisi*, 47, 3.
- Ataş, F. A. (Ed.), (2017). *Bir Neslin Ardındaki Meçhul Kahraman Mahmud Celaleddin Ökten*. İstanbul: Önder İmam Hatipliler Derneği.
- Aydın, T. (2016). *Tohum Dergisi: Semiyolojik Bir Okuma*.V. Işık, A. Köroğlu, Y. E. Sezgin (Ed.), *1960\ 1980 Arası İslamcı Dergiler Toparlanma ve Çeşitlenme* içinde (s.465- 480). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ayhan, H. (2004). *Türkiye’de Din Eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Göküş, Ş. (2014). “Tevhid-i Tedrisat’tan Günümüze Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Kurumsallaşma Süreci”.*2014 INTE International Conference on New Horizons in Education June 25-27/2014, France*.
- İstanbul İmam Hatip Liseliler Derneği. (t.y). Okulumuzun Tarihçesi. Erişim adresi: <http://istimder.org.tr/okulumuzun-tarihcesi/>
- İstanbul Recep Tayyip Erdoğan Anadolu İmam Hatip Lisesi. (t.y). Okulumuzun Kısa Tarihçesi. Erişim adresi: https://istanbulhl.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-kisa-tarihcesi_4498624.html
- Önder İmam Hatipliler Derneği. (t.y.)Tarihçe. Erişim adresi: <https://onder.org.tr/tr/Kurumsal/sayfa/tarihce>.
- Önder İmam Hatipliler Derneği. (t.y.) Tüzük. Erişim adresi: <https://onder.org.tr/tr/sayfa/Tuzuk>.
- Sala, B. (2019). İslamcılar ve Tarih: Tohum Dergisi Örneği (1963- 1980). *Tezkire Dergisi*, 67.
- Ünsür, A.(2005). *Kuruluşundan Günümüze İmam- Hatip Liseleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.